

Kyrkostyrelsens cirkulär nr 19/2023

24.5.2023

Bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter preciseras i och med den nya kyrkolagen

Den nya kyrkolagen (652/2023) och kyrkoordningen (657/2023) träder i kraft den 1 juli 2023. I 8 kap. i kyrkolagen finns mer exakta bestämmelser än tidigare om behandlingen av personuppgifter och kyrkobokföringen. Närmare bestämmelser har utfärdats t.ex. om ändamålen med behandlingen av medlemsuppgifter, registreringen av medlemsuppgifter, de lagar om skydd för personuppgifter som ska tillämpas på diakoniarbetet, utlämnandet av uppgifter samt centralregistrens uppgifter, dvs. de omständigheter som riksdagens grundlagsutskott fäste uppmärksamhet vid i samband med det tidigare förslaget till kyrkolag (GrUU 4/2020 rd).

Lagstiftning som tillämpas på behandlingen av personuppgifter

De föreslagna ändringarna är av betydelse med tanke på det skydd för privatlivet och personuppgifter som tryggas i 10 § i grundlagen. I första hand tryggas skyddet för personuppgifter genom EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen (1050/2018), som tillämpas på all behandling av personuppgifter vid kyrkans myndigheter. Information om tillämpningen av den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen vid behandlingen av personuppgifter har samlats på webbplatsen för kyrkans tjänsteinnehavare och arbetstagare: [Dataskydd och datasäkerhet – Sacrista](#).

Vid kyrkans myndigheter behandlas både uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen och känsliga uppgifter, och därför är det nödvändigt att föreskriva om behandling av personuppgifter och skydd för personuppgifter också i kyrkolagen. Dessutom regleras behandlingen av personuppgifter hos kyrkliga myndigheter av annan speciallagstiftning. I den nya kyrkolagen är 8 kap. 1 § informativ till sin natur. I paragrafen har samlats gällande lagstiftning, som vid kyrkans myndigheter tillämpas på all behandling av personuppgifter och i synnerhet när det är fråga om behandling av personuppgifter inom diakoniarbetet eller kyrkobokföringen.

Lagstiftning som ska tillämpas inom diakonin

Bestämmelsen i 8 kap. 1 § 2 mom. i kyrkolagen om den lagstiftning som ska tillämpas på behandlingen av personuppgifter inom diakoniarbetet är ny. I paragrafen hänvisas det till den lagstiftning om behandling av klient- och patientuppgifter som tillämpas inom social- och hälsovården och som bäst lämpar sig för diakoniarbetet och som i praktiken redan delvis har tillämpats. Enligt bestämmelsen tillämpas på diakoniarbetet 11 och 13 § samt 3 kap. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015) och 12 och 13 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992). I praktiken iakttas de bestämmelser som avses ovan till den del de lämpar sig för diakonin. Man hittar de uppdaterade lagarna med författningsnumret på finlex.fi.

Diakoniarbetets handlingar och de uppgifter som fåtts i samband med diakonin är i regel sekretessbelagda med stöd av kyrkolagen (KL 10:4,1). Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande har föreskrivits i fråga om uppgifterna, och undantag kan göras endast i de situationer som uttryckligen föreskrivs i lag. Dessutom föreskrivs det i 11 § i den tillämpliga lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården om lämnande av uppgifter till klienten eller dennes företrädare, medan 12 § gäller klientens och dennes företrädares skyldighet att lämna uppgifter. I 3 kap. i lagen föreskrivs också om sekretess för personuppgifter, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.

I lagen om klienthandlingar inom socialvården föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för antecknande av klientuppgifter, de klientuppgifter som ska antecknas samt om

särskilda bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter, såsom registrering av klientuppgifter, uppföljning av användningen och utlämnandet av uppgifter samt förvaring av klientuppgifter. I 12 § i lagen om patientens ställning och rättigheter föreskrivs det om journalhandlingar och annat material i anslutning till vården samt i 13 § om sekretess för uppgifter i journalhandlingar samt om när uppgifter i handlingar får lämnas ut.

Den ovan nämnda lagstiftningen revideras i början av 2024. Målet är att paragrafen i kyrkolagen också ska ändras i enlighet med den nya lagstiftningen.

Lagstiftning som ska tillämpas på kyrkböcker

På kyrkobokföringen tillämpas utöver kyrkolagen, EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen även den speciallagstiftning som nämns i 8 kap. 1 § 2 mom. i kyrkolagen. I lagen om trossamfundens medlemsregister (614/1998) finns bestämmelser om de uppgifter som över huvud taget kan föras in i trossamfundens medlemsregister om kyrkans medlemmar (se även KL 8:4). Ur de digitaliserade manuellt förda kyrkböckerna införs motsvarande uppgifter i medlemsregistret bl.a. i samband med att släktutredningar och motsvarande intyg eller handlingar upprättas, om överföringen av uppgifterna är nödvändig med tanke på behandlingen av ärendet. Uppgifter i de manuellt förda kyrkböckerna som har förts in i medlemsregistret är en del av medlemsregistret.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som förs in om kyrkliga förrättningar och om de uppgifter som förs in i medlemsregistret och som gäller en medlems församling, kyrkliga samfällighet, stift eller kyrkligt förtroendeuppdrag finns i 3 kap. 62 § i kyrkoordningen (5 § i lagen om trossamfundens medlemsregister). Uppgifter om ett minderårigt barn som en medlem i kyrkan eller dennes maka har vårdnaden om kan med stöd av 5 § 3–5 punkten i lagen om trossamfundens medlemsregister föras in i medlemsregistret, även om han eller hon inte själv är medlem i kyrkan. På behandlingen av dessa uppgifter tillämpas samma bestämmelser som på behandlingen av medlemsuppgifter.

På kyrkobokföringen tillämpas också lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009, nedan lagen om befolkningsdatasystemet). Församlingarnas kyrkböcker utgjorde tidigare som kyrkliga befolkningsböcker en del av landets folkbokföring, och där-

för har församlingarna fortfarande ålagts en skyldighet att på begäran lämna intyg, utdrag eller andra motsvarande enskilda skriftliga utredningar om de kyrkliga befolkningsregister med tillhörande handlingar som de innehar och som fördes innan lagen om trosamfundens medlemsregister trädde i kraft. Då medlemsregistret uppdateras regelbundet med uppgifter ur befolkningsdatasystemet, är det dessutom möjligt att skriftligt lämna ut enstaka uppgifter om kyrkans medlemmar för att medlemmarna i fråga ska kunna tillgodose sina rättigheter och sina skyldigheter (48 § i lagen om befolkningsdatasystemet). När uppgifter lämnas ut ska bestämmelserna i 4 kap. i lagen om befolkningsdatasystemet iakttagas i tillämpliga delar. Bestämmelser om rättelse av befolkningsuppgifter som hänför sig till kyrkböckerna finns i 80 § 8 punkten i lagen om befolkningsdatasystemet (se även 12 kap. 2 § 3 mom. i kyrkolagen).

Utlämnande av uppgifter ur personregister

På rätten att få uppgifter ur de personregister som förs av en kyrklig myndighet samt på utlämnande av personuppgifter ur personregister tillämpas enligt 8 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten i kyrkolagen lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen), om inte något annat följer av den lagstiftning som det hänvisas till i den nämnda paragrafen. Bestämmelsen är således sekundär t.ex. i förhållande till den lagstiftning som tillämpas på diakoniarbetet och till bestämmelserna i lagen om befolkningsdatasystemet som tillämpas på medlemsregistret. När uppgifter ur ett personregister lämnas ut ska offentlighetsprincipen och sekretessbestämmelserna beaktas på det sätt som föreskrivs i offentlighetslagen. En kopia eller utskrift som innehåller personuppgifter eller uppgifter i dessa i elektronisk form får lämnas ut ur personregistret om följande villkor uppfylls: 1) utlämnandet av uppgifter inte har begränsats genom lag och 2) förvärvaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter. Personuppgifter får dock lämnas ut för direktmarknadsföring och opinions- och marknadsundersökningar endast om detta föreskrivits separat eller om den registrerade gett sitt samtycke till det (offentlighetslagen 16, 3 §).

Behandling av uppgifter som hör till särskilda personuppgifter

Enligt artikel 9 i EU:s allmänna dataskyddsförordning är uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter bl.a. uppgifter om trossamfund. Uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter kan behandlas endast i de situationer som nämns i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen. Uppgifter om medlemmar i ett religionssamfund kan således behandlas t.ex. med stöd av artikel 9.2 d (behandling inom ramen för berättigad verksamhet hos ett organ som har ett religiöst syfte) eller med stöd av led g (av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, med stöd av lagstiftning). Se även 42 § i lagen om befolkningsdatasystemet.

I 8 kap. 2 § i kyrkolagen föreskrivs om det allmänna villkoret för behandling av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Enligt paragrafen får en församling, en kyrklig samfällighet, ett domkapitel eller kyrkostyrelsen behandla uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter endast om behandlingen är nödvändig för ändamålet med behandlingen. Villkoret gäller därmed utöver medlemsuppgifterna också annan behandling inom kyrkans myndigheter av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Till exempel inom diakonin får uppgifter om en persons hälsotillstånd, som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, behandlas endast om detta är nödvändigt med tanke på klientens behov av hjälp.

I 8 § i samma kapitel föreskrivs det om användningsändamål för uppgifter i kyrkböcker. I 1 mom. föreskrivs om huvudregeln för kyrkböckernas användningsändamål och detta kompletteras i 2–4 mom. Enligt huvudregeln används uppgifterna i kyrkböckerna i församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas verksamhet och förvaltning samt i utövandet av de rättigheter och fullgörandet av de skyldigheter som kyrkans medlemmar har. Församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna får således behandla uppgifter i kyrkböcker vid skötseln av församlingens lagstadgade uppgifter enligt 3 kap. 1 § i kyrkolagen, vid förrättande av församlingsval och direkt kyrkoherdeval samt vid skötseln av uppgifter som föreskrivs i någon annan lag. Domkapitlet får behandla uppgifterna i kyrkböckerna vid skötseln av uppgifter som hör till prästämbetet, en prästtjänst eller en lektorstjänst om vilka det föreskrivs i kyrkolagen eller någon annan lag eller med stöd av dem, vid förrättande av stiftsval och vid behandlingen av medlemsinitiativ. Kyrkostyrel-

sen får för sin del behandla uppgifterna i kyrkböckerna vid skötseln av uppgifter i anslutning till medlemsregistret, vid förrättande av kyrkliga val, vid framställning av statistik samt i undersökningar som hänför sig till kyrkans verksamhet.

För att skydda medlemsuppgifterna i medlemsregistret och därmed uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter föreskrivs i 8 kap. i kyrkolagen flera särskilda skyddsåtgärder. Som sådana skyddsåtgärder kan betraktas sådana användarrättigheter som arbetsuppgifterna kräver och som särskilt beviljas den som behandlar uppgifter (6 § 2 mom. 5 punkten och 7 § 2 mom.), det användarrättsregister och loggregister som kyrkostyrelsen för (12 §), föreskrivna förutsättningar för utlämnande av uppgifter (7 § 3 och 4 mom.), det tjänsteansvar som föreskrivits för arbetstagaren (10 §) samt kyrkostyrelsens uppgift att följa upp och övervaka behandlingen av medlemsuppgifter (11 §).

Förande av kyrkböcker och personuppgiftsansvariga för kyrkböckerna

Personuppgiftsansvariga för medlemsregistret är i och med att den nya lagen träder i kraft församlingarnas gemensamma centralregister och som gemensamt personuppgiftsansvarig kyrkostyrelsen. Församlingen kan inte längre vara personuppgiftsansvarig för kyrkböckerna. Närmare bestämmelser om bildandet av centralregister finns i 3 kap. 20 § 1 mom. i kyrkolagen samt 51 och 63 § i kyrkoordningen.

Centralregistren och kyrkostyrelsen ansvarar för att de registrerades rättigheter enligt III kap. i EU:s allmänna dataskyddsförordning tillgodoses när det gäller medlemsregistret i sin egen verksamhet. Dessutom svarar bägge i sin egen verksamhet i enlighet med artikel 5.2 för skyldigheten att påvisa att de iakttar principerna för behandling av personuppgifter, den personuppgiftsansvariges ansvar enligt artikel 24, inbyggt dataskydd och dataskydd som standard enligt artikel 25, samarbete med tillsynsmyndigheten enligt artikel 31, säkerhet i samband med behandlingen enligt artikel 32 samt anmälningsskyldigheten till tillsynsmyndigheten och den registrerade enligt artiklarna 33 och 34 om personuppgifterna har varit föremål för en personuppgiftsincident. Centralregistret svarar i fråga om medlemmarna i de församlingar som hör till registret även för andra än

ovan nämnda uppgifter som ankommer på den personuppgiftsansvarige för kyrkböcker, om inte något annat föreskrivs i kyrkolagen.

I 8 kap. 6 § i kyrkolagen föreskrivs närmare om centralregistrets uppgifter. Centralregistrets primära uppgift i fråga om de församlingar som hör till registret är att föra medlemsregistrets uppgifter. Med detta avses bl.a. registrering, organisering, ändring, korrigering eller radering av medlemsuppgifter. Centralregistrets uppgift är dessutom att sköta myndighetsuppgifter i anslutning till medlemsuppgifter, såsom att ge intyg enligt lagen om befolkningsdatasystemet, utföra hindersprövningar samt att ta emot anmälningar som avses i lagen om för- och efternamn. Centralregistret ska också hålla uppgifterna i kyrkböckerna tillgängliga för församlingar eller kyrkliga samfälligheter för särskilt föreskrivna användningsändamål (KL 8:8,1 och 2).

Centralregistren jämställs med chefsstyrda ämbetsverk, vilket innebär att direktören för centralregistret har helhetsansvaret för centralregistrets verksamhet. Formuleringen av uppgifterna i den nya kyrkolagen har preciserats, men inga ändringar har gjorts i uppgifternas sakinhåll jämfört med 1993 års kyrkolag.

Inte heller kyrkostyrelsens uppgifter i anslutning till medlemsregistret har ändrats (KL 8:7 och 11–13 §). Bestämmelserna har dock preciserats bl.a. så att villkoren för utlämnande av uppgifter med hjälp av ett tekniskt gränssnitt har preciserats.

Införande, utlämnande och rättelse av uppgifter i medlemsregistret

Bestämmelserna om centralregistrets ansvar för att föra uppgifter om de församlingsmedlemmar som hör till registret samt för att utfärda de intyg och andra handlingar över dessa medlemmar som föreskrivs i lagen om befolkningsdatasystemet finns i 8 kap. 9 § i kyrkolagen.

Församlingens centralregister får registrera uppgifter om kyrklig vigsel, välsignelse av äktenskap, genomgången skriftskola, konfirmation och jordfästning även om det är fråga om en medlem av en församling som hör till ett annat centralregister. Exempelvis uppgifter om genomgången skriftskola och konfirmation för en församlingsmedlem kan föras

in i det centralregister till vilket den församling som ordnat skriftskolan hör. Likaså kan uppgifter om kyrkliga förrättningar registreras av centralregistret för den församling inom vars område eller av vilken förrättningen utförts. Församlingarna kan däremot inte sedan denna lag trätt i kraft föra in uppgifter i medlemsregistret.

Centralregistret kan på begäran lämna ut i 48 § i lagen om befolkningsdatasystemet avsedda intyg över kyrkliga befolkningsböcker i andra centralregister och tillhörande handlingar, om de är en del av medlemsregistret. Bestämmelsen gör det möjligt att upprätta en släktutredning för den avlidnes hela livscykel i ett centralregister, även om personen under sitt liv hört till olika församlingar. I samband med utlämnandet av uppgifter kan eventuell felaktig information rättas och information som saknas kan läggas till oberoende av till vilket centralregister den församling hör vars medlem uppgiften gäller. Vid utlämnandet av uppgifter använder man sig också av digitaliserade uppgifter, varvid det kan finnas skillnader mellan de uppgifter som registrerats i medlemsdatasystemet och de digitaliserade uppgifterna. Även i detta fall får dock endast de uppgifter som anges i 4 § föras in i medlemsregistret.

Ett centralregister som har fört in eller korrigerat uppgifter som avses i ovan nämnda undantagsbestämmelse svarar för att de uppgifter som det har fört in eller korrigerat är korrekta (KL 8:10, 2). Vid rättelse av en uppgift i medlemsregistret ska också den registrerade underrättas, om inte detta ska anses uppenbart onödigt. Att underrätta den registrerade kan anses onödigt om det i uppgifterna korrigeras ett uppenbart och tydligt skrivfel som inte inverkar på den registrerades rättigheter. Anmälan om rättelse behöver inte heller göras när uppgifter om en avliden har rättats. En anmälan om rättelsen ska också göras till det centralregister till vilket den församling hör vars medlem rättelsen gäller och som i regel svarar för uppdateringen av uppgifterna (KL 8:15).

I 8 kap. i kyrkolagen föreskrivs också om prästens tjänsteplikt att göra en anmälan om dop eller jordfästning till det centralregister dit den församling eller det religionssamfund hör som personen blir eller var medlem i. Då kan också undantagsbestämmelsen i 9 § om registrering av uppgifter beaktas. Om prästen har döpt eller jordfäst en person som har hört till ett annat religionssamfund, ska anmälan göras till det religionssamfundet. Anmälan ska innehålla åtminstone personens namn, födelsetid eller personbeteckning, uppgift om förrättningen och tidpunkten för den samt uppgift om vårdnadshavarna och

faddrarna för ett minderårigt barn som döpts. I 10 § 2 mom. i äktenskapsförordningen (820/1987) finns bestämmelser om den anmälan som ska göras om vigsel till äktenskap.

Ytterligare upplysningar ges vid behov av ecklesiastikrådet Pirjo Pihlaja, registerdirektör Tuomo Kahenvirta (kyrkböcker) samt sakkunnig Tiina Saarela (diakoni) per e-post till fornamn.efternamn@evl.fi.

Kyrkostyrelsen

Pekka Huokuna
kanslichef

Pirjo Pihlaja
ecklesiastikråd

ISSN 1797-0334